

Nr.9476/2114/III-5/2018

Către

PREȘEDINTELE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

În temeiul art.471 din Codul de procedură penală, vă sesizăm cu

RECURS ÎN INTERESUL LEGII

în vederea interpretării și aplicării unitare a dispozițiilor art.396 alin.10 din Codul de procedură penală vizând *posibilitatea pronunțării unei soluții de achitare întemeiate pe dispozițiile art.16 alin.1 lit.b și c din același cod, în ipoteza admiterii de către instanță a procedurii simplificate de judecată.*

Examenul jurisprudenței naționale evidențiază două orientări, relevând caracterul neunitar al acesteia.

I. Într-o orientare s-a apreciat că încuviințarea procedurii simplificate de judecată prevăzute de art.374 alin.4, art.375 din Codul de procedură penală nu este incompatibilă cu o soluție de achitare întemeiată pe dispozițiile art.16 alin.1 lit.b și c din Codul penal (Anexele 1 – 22).

În acest sens s-a reținut că procedura recunoașterii învinuirii nu exclude examinarea cauzei sub toate aspectele, inclusiv în ceea ce privește întrunirea elementelor constitutive ale infracțiunii, în caz contrar instanțele neputând să dispună o altă soluție decât condamnarea, ceea ce nu a fost în intenția legiuitorului.

Chiar dacă se uzitează procedura simplificată, judecătorul are obligația de a verifica dacă probele administrate în faza de urmărire penală stabilesc cu claritate săvârșirea faptei cu vinovăție de către inculpat și dacă fapta reținută în sarcina acestuia întrunește elementele constitutive ale

infrațiunii. Cu alte cuvinte, nu orice recunoaștere a comiterii unei fapte conduce automat și la condamnarea inculpatului, judecătorul având obligația de a constata că s-a săvârșit o faptă prevăzută de legea penală.

Totodată, în susținerea punctului de vedere că este posibilă achitarea în procedura recunoașterii învinuirii au fost invocate și celelalte cazuri de achitare sau încetare a procesului penal prevăzute de art.16 din Codul de procedură penală : retragerea plângerii, împăcarea părților, decesul inculpatului, prescripția sau apariția unei cauze de impunitate (Anexele 1 – 22).

II. Dimpotrivă, în **opinia contrară** s-a susținut că în ipoteza judecării cauzei în procedura recunoașterii învinuirii nu este posibilă pronunțarea unei soluții de achitare în baza art.16 alin.1 lit.b teza a II-a și lit.c din Codul de procedură penală (Anexele 23 – 28).

În acest sens s-a arătat că una dintre condițiile esențiale pentru încuviințarea judecării cauzei conform procedurii simplificate de recunoaștere a învinuirii constă în aprecierea instanței asupra existenței unor probe suficiente pentru aflarea adevărului și justa soluționare a cauzei, astfel cum rezultă din prevederile art.349 alin.2 din Codul de procedură penală. În cazul în care instanța apreciază că *nu sunt probe suficiente pentru aflarea adevărului ori are dubii cu privire la vinovăția inculpatului*, se impune respingerea cererii de judecare în procedura simplificată și parcurgerea cercetării judecătorești de drept comun.

Prin urmare, s-a reținut că simpla manifestare de voință a inculpatului de a urma procedura simplificată de judecată nu poate conduce automat la aplicarea acestei proceduri în situația în care instanța are dubii cu privire la existența faptei / a vinovăției; în această ipoteză, în virtutea respectării principiului aflării adevărului, trebuie să procedeze la administrarea nemijlocită a probatoriului de la urmărirea penală, în pofida opțiunii procesuale a inculpatului, numai în acest fel putându-se stabili, dincolo de orice îndoială rezonabilă, conținutul concret al faptelor săvârșite și caracterul lor infracțional.

Mai mult, în susținerea acestei orientări a fost invocată opinia doctrinară potrivit căreia posibilitatea instanței de a dispune achitarea inculpatului care a recunoscut fapta reținută în sarcina sa prin actul de sesizare și a solicitat să fie judecat conform procedurii speciale se circumscrie exclusiv cazului prevăzut de art.16 alin.1 lit.b teza I din Codul de procedură penală (fapta constituie contravenție, a fost dezincriminată, persoana nu întrunește condițiile subiectului activ calificat, etc.). În cazul în care instanța, cu ocazia deliberării conform ar.393 din Codul de procedură penală, nu este lămurită asupra împrejurărilor de fapt ale cauzei, nu va dispune achitarea ci, conform art.395 din același cod, va dispune reluarea cercetărilor judecătorești, caz în care procesul va urma regulile procedurii de drept comun.

În sensul imposibilității pronunțării unei soluții de achitare pentru lipsa vinovăției s-a pronunțat și instanța supremă (Anexa 29).

Dispoziții legale relevante în lămurirea problemei de drept

Art.349 alin.2 din Codul de procedură penală. Rolul instanței de judecată

(2) *Instanța poate soluționa cauza numai pe baza probelor administrate în faza urmăririi penale, dacă inculpatul solicită aceasta și recunoaște în totalitate faptele reținute în sarcina sa și dacă instanța apreciază că probele sunt suficiente pentru aflarea adevărului și justa soluționare a cauzei, cu excepția cazului în care acțiunea penală vizează o infracțiune care se pedepsește cu detențiune pe viață.*

Art.374 alin.4 din Codul de procedură penală. Aducerea la cunoștință a învinuirii, lămuriri și cereri

(4) *În cazurile în care acțiunea penală nu vizează o infracțiune care se pedepsește cu detențiune pe viață, președintele pune în vedere inculpatului că poate solicita ca judecata să aibă loc numai pe baza probelor administrate în cursul urmăririi penale și a înscrisurilor prezentate de părți și de persoana vătămată, dacă recunoaște în totalitate faptele reținute în sarcina sa, aducându-i la cunoștință dispozițiile art.396 alin.(10).*

Art.375 din Codul de procedură penală. Procedura în cazul recunoașterii învinuirii

(1) *Dacă inculpatul solicită ca judecata să aibă loc în condițiile prevăzute la art. 374 alin. (4), instanța procedează la ascultarea acestuia, după care, luând concluziile procurorului și ale celorlalte părți, se pronunță asupra cererii.*

(1¹) *Inculpatul poate recunoaște faptele și solicita judecarea cauzei în condițiile prevăzute la art. 374 alin. (4) și prin înscris autentic.*

(1²) *În cazurile prevăzute la alin. (1) și (1¹), dacă inculpatul este minor, este necesară și încuviințarea reprezentantului său legal.*

(2) *Dacă admite cererea, instanța întreabă părțile și persoana vătămată dacă propun administrarea de probe cu înscrisuri.*

(3) *Dacă respinge cererea, instanța procedează potrivit art. 374 alin.(5) - (10).*

Art.377 din Codul de procedură penală. Cercetarea judecătorească în cazul recunoașterii învinuirii

(1) Dacă a dispus ca judecata să aibă loc în condițiile prevăzute la art. 375 alin. (1), instanța administrează proba cu înscrisurile încuviințate.

(2) Înscrisurile pot fi prezentate la termenul la care instanța se pronunță asupra cererii prevăzute la art. 375 alin. (1) sau la un termen ulterior, acordat în acest scop. Pentru prezentarea de înscrisuri instanța nu poate acorda decât un singur termen.

(3) Dispozițiile art. 383 alin. (3) se aplică în mod corespunzător.

(4) Dacă instanța constată, din oficiu, la cererea procurorului sau a părților, că încadrarea juridică dată faptei prin actul de sesizare trebuie schimbată, este obligată să pună în discuție noua încadrare și să atragă atenția inculpatului că are dreptul să ceară lăsarea cauzei mai la urmă. Dispozițiile art. 386 alin. (2) se aplică în mod corespunzător.

(5) Dacă pentru stabilirea încadrării juridice, precum și dacă, după schimbarea încadrării juridice, este necesară administrarea altor probe, instanța, luând concluziile procurorului și ale părților, dispune efectuarea cercetării judecătorești, dispozițiile art. 374 alin. (5) - (10) aplicându-se în mod corespunzător.

Art.396 alin.10 din Codul de procedură penală. Rezolvarea acțiunii penale

(10) Când judecata s-a desfășurat în condițiile art. 375 alin. (1), (1¹) și (2), când cererea inculpatului ca judecata să aibă loc în aceste condiții a fost respinsă sau când cercetarea judecătorească a avut loc în condițiile art. 377 alin. (5) ori art. 395 alin. (2), iar instanța reține aceeași situație de fapt ca cea recunoscută de către inculpat, în caz de condamnare sau amânare a aplicării pedepsei, limitele de pedeapsă prevăzute de lege în cazul pedepsei închisorii se reduc cu o treime, iar în cazul pedepsei amenzii, cu o pătrime. Pentru inculpații minori, instanța va avea în vedere aceste aspecte la alegerea măsurii educative; în cazul măsurilor educative privative de libertate, limitele perioadelor pe care se dispun aceste măsuri, prevăzute de lege, se reduc cu o treime.

Apreciez că soluția legală în materie este ilustrată de cea de-a doua orientare jurisprudențială

Procedura recunoașterii învinuirii a generat numeroase controverse în doctrină și jurisprudență atât în reglementarea anterioară, cât și în cea actuală, în special în ceea ce privește posibilitatea pronunțării unor soluții de achitare în această ipoteză.

Actualul Cod de procedură penală reglementează instituția recunoașterii învinuirii ca fiind o continuare a reglementării precedente care, prin Legea nr.202/2010, introducea procedura simplificată de judecată ca o derogare de la dreptul comun, ce presupunea soluționarea cu celeritate a unor cauze penale pentru care cercetarea judecătorească propriu-zisă devine

redundantă, întrucât în prima fază a procesului penal au fost dezlegate în totalitate aspectele legate de existența infracțiunii și de vinovăția inculpatului.

Analiza comparativă a prevederilor art.320¹ din Codul de procedură penală anterior și cele ale art.374 alin.4, art.375, art.377 și art.396 din Codul de procedură penală relevă însă că, deși scopul introducerii acestei proceduri s-a menținut – reducerea duratei procedurilor și prevenirea tergiversării cauzelor – există totuși o serie de deosebiri între cele două reglementări.

În primul rând, spre deosebire de Codul penal anterior - care limita aplicarea procedurii simplificate doar în situația în care instanța constata, între altele, că potrivit probelor administrate în cursul urmăririi penale, fapta constituie infracțiune - în actuala reglementare se poate urma această procedură dacă este îndeplinită condiția *recunoașterii faptelor* de către inculpat așa cum au fost reținute în sarcina sa în rechizitoriu, *indiferent dacă fapta constituie infracțiune sau nu ori dacă poate atrage răspunderea penală*.

Așadar, în prezent instanța nu va mai fi obligată să respingă procedura simplificată în ipoteza în care din probele de la urmărirea penală rezultă în mod clar că fapta nu constituie infracțiune sau că răspunderea penală este înlăturată, ci va putea proceda direct la soluționarea cauzei.

O altă deosebire importantă față de reglementarea anterioară o reprezintă absența limitării soluțiilor pe care le poate pronunța instanța în cadrul acestei proceduri. Astfel, cu titlu de noutate, dispozițiile Codului de procedură penală în materia recunoașterii învinuirii nu mai obligă instanța să pronunțe o hotărâre de condamnare în cazul în care inculpatul recurge la procedura simplificată, prevederile art.396 alin.10 stabilind în mod expres posibilitatea opțiunii judecătorului între soluțiile prevăzute de legea procesual penală care implică aplicarea unei pedepse. De asemenea, din interpretarea *per a contrario* a aceleiași dispoziții, respectiv a sintagmei *în caz de*, rezultă concluzia existenței și a cazurilor în care este posibilă pronunțarea și a altor soluții, respectiv a celor de achitare ori de încetare a procesului penal.

Formularea acestui articol este neechivocă, stabilind ce se va întâmpla cu pedeapsa stabilită pentru inculpat *în caz de condamnare sau amânarea aplicării pedepsei*. Așadar, sintagma folosită de legiuitor stabilește posibilitatea instanței de apreciere de la caz la caz cu privire la soluțiile ce se impun a fi pronunțate.

Sub acest aspect, doctrina¹ este unanimă în a aprecia că art.396 alin.10 din Codul de procedură penală oferă posibilitatea instanței de a pronunța exact aceleași soluții ca în ipoteza judecății în procedura de drept

¹ N.Volonciu, A.S.Uzlău ș.a., *Noul Cod de procedură penală comentat, Ediția a II-a*, Editura Hamangiu, 2015, pag.1050 – 1051; Matei Ciprian Graur, *Considerații asupra procedurii abreviate în cazul recunoașterii învinuirii*, Revista Universul Juridic nr.2/2016, pag.104 - 105

comun, respectiv condamnarea, renunțarea la aplicarea pedepsei, amânarea aplicării pedepsei, achitarea sau încetarea procesului penal. Mai mult, în ceea ce privește cazurile de achitare se susține că nu mai este nevoie ca instanța să repună cauza pe rol, să efectueze cercetarea judecătorească în procedură comună și abia apoi să pronunțe soluția de achitare. *Dacă există toate piesele probatorii, iar instanța se consideră lămurită, va putea să pronunțe oricare dintre soluții, chiar și în cazul urmăririi procedurii simplificate de judecată.*

Cu toate acestea, achitarea inculpatului în procedura simplificată este limitată în ceea ce privește cazurile în care se poate dispune o asemenea soluție chiar de condițiile ce rezultă din cuprinsul prevederilor art.349 alin.2 și art.374 alin.4 din Codul de procedură penală. Astfel, pentru a putea urma procedura abreviată, instanța trebuia să constate în primul rând că probele administrate în cursul urmăririi penale sunt suficiente pentru aflarea adevărului și justa soluționare a cauzei.

Insuficiența probelor ori cel puțin aprecierea instanței în acest sens nu poate conduce la o soluție de achitare în temeiul art.16 alin.1 lit.c din Codul de procedură penală, fără să se efectueze cercetarea judecătorească în procedura obișnuită. Chiar dacă din interpretarea *per a contrario* a dispozițiilor art.396 alin.10 din Codul de procedură penală se poate deduce că și o astfel de soluție este posibilă în cazul judecării cauzei în procedura abreviată, ea nu va depinde însă de evaluarea pe fond a probatoriului administrat, ci de intervenția unor cauze care împiedică exercitarea acțiunii penale (dezincriminarea, lipsa discernământului în săvârșirea faptei, absența calității speciale prevăzute de lege pentru a fi autor al infracțiunii, etc.)².

Pe de altă parte, o altă condiție prevăzută expres de textul de lege este aceea ca inculpatul să recunoască în totalitate faptele reținute în sarcina sa în actul de sesizare. Prin urmare, aprecierea instanței cu privire la lipsa vinovăției inculpatului nu poate conduce la pronunțarea în procedura abreviată a unei soluții de achitare în temeiul art.16 alin.1 lit.b teza a II-a din Codul de procedură penală.

Dispozițiile referitoare la condiția recunoașterii totale a faptelor reținute în sarcina inculpatului prin actul de sesizare au fost interpretate în doctrină³ în sensul obligativității recunoașterii faptelor *atât sub aspectul laturii obiective, cât și sub aspectul laturii subiective*. Procedura abreviată nu va fi aplicată atunci când inculpatul recunoaște fapta în materialitatea ei, nu însă și forma de vinovăție cu care procurorul consideră că fapta a fost comisă.

² M.Udroiu (coordonator) *Codul de procedură penală, Comentariu pe articole*, Editura C.H.Beck, 2015, pag.983 - 984

³ G.Bodoronca, în M.Udroiu (coordonator), *Codul de procedură penală, Comentariu pe articole*, Editura C.H.Beck, București, 2015, pag.981

De altfel, în acest sens s-a pronunțat și Curtea Constituțională⁴, reținând că *dacă există dubii cu privire la vinovăția inculpatului instanța poate respinge cererea acestuia de a fi judecat în condițiile prevăzute de art.374 alin.4 din Codul de procedură penală și poate proceda conform dispozițiilor art.374 alin.5 – alin.10 din Codul de procedură penală.*

Dacă inculpatul apreciază că faptele reținute în sarcina sa ori probele administrate în scopul demonstrării vinovăției sale nu corespund realității, acesta poate opta pentru judecarea cauzei conform procedurii penale obișnuite, în cadrul căreia poate pune în discuție aspectele neclare, echivoce sau neconforme cu realitatea din cuprinsul rechizitoriului, exercitându-și în mod efectiv dreptul la apărare.

Concluzionând, în ipoteza aditerii procedurii simplificate de judecată prevăzută de art.374 alin.4 din Codul de procedură penală, *instanța nu poate dispune o soluție de achitare în temeiul dispozițiilor art.16 alin.1 lit.b teza a II-a și lit.c din Codul de procedură penală.*

*

Având în vedere cele expuse, vă solicităm să constatați că această problemă de drept a primit o soluționare diferită din partea instanțelor judecătorești și, printr-o decizie obligatorie, să stabiliți modul unitar de interpretare și aplicare a dispozițiilor legale, conform art.474 din Codul de procedură penală.

PROSECUTOR GENERAL,

⁴ Decizia nr.250 din 7 aprilie 2015 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.374 alin.4 din Codul de procedură penală, publicată în Monitorul Oficial nr.416 din 11 iunie 2015, paragrafele 25, 26.